

COLUMNA

La mort, ina mort, bleras morts

 GISULA TSCHARNER

I va vers la fin d'october, la feglia entschaiva a crudar, laschond blut la roma da las plantas la fin finala. Il terratsch vegn grisch, fraid; el savura da schubra mort, perquai che murir/durmir/sa retrair è insatge natiral ed ha ses senn profund.

E ra mes patratgs van en direcziun da la mort – igl è prest november. Quant «schubra» è lura la mort tar nus umans? «Schubra» en il senn da «destin», da mal-sogna (inclusiv corona), da vegliadetgna, tras eveniments elementars? Quai san ins forse anc chapir ed acceptar insaco, er religiusamain. (Dal reminent è mintga mort ina surpraisa, insatge tragic e grev-acceptabel, irritant per quels che restan enavos – quai constat.)

Is carstgauns moran era pervia da guerra, schuldads u civilists, civilistas. Ubain ch'i najan, millis e millis regularmain en la Mar Mediterrana. Là veg-

nan vitiers ils fatgs etics da la culpa, da las victimas. Ma sajan nus sincers: Nus vesain ed udin tut quai atras ils meds da massa, i fa mal in mument, però igl è lunsch davent da noss mintgadi... Brutal da dir quai, ma uschia èsi. Almain vengnan quellas catastofas anc publicadas regularmain, era cun cifras.

A utras morts che maddatan da patratgar particularmain vegnan darar pli numnadas sin l'empriema pagina da las gasettas, en il Telesguard u la Ta-

gesschau, gnanc cun cifras statisticas: accidents da traffic e violenza en chasa. Tranter 200 e 300 personas moran anc adina mintg'onn en Svizra sin via. La medema cifra tras violenza en chasa. N'è quai betg in scandal? Ma er cun quai essan nus gia disads, i na vala strusch pli ina lingua grossa.

E d ils femicids? La statistica tradescha: Mintga mais vegn mazzada ina femina, en media – be en Svizra. Perfidamain numnan ils meds da massa quai «drama da famiglia», cumbain ch'ina dunna vegn mazzada atras ses partenari u ex-partenari, pia èsi in femicid. Esser dunna e partenaria, quai è malsegir.

I nteressant: Dals lufs avain nus pli blera tema che dals umans. Nua resta la confidenza?

Gisula Tschärner è spirituala libra en pensiun, stat a Veulden. Ella viva e lavura cun las plantas selvadias en ed enturn la vischnanca.